

תמצית הדף - ירושלמי

דף ט ז

פותחת בברוך, דהא פעמים שאין סמוכה להון את הכל. ו. הטוב והמטיב סמוכה לבונה ופותחת בברוך, ומשני החשיבה כברכה לעצמה דהא נתקנה על הרוגי ביתר [הטוב- שלא הסריחו, והמטיב- שנתנו לקבורה]. ז. ברכת קידוש סמוך לברכת היין ופותחת, ומשני דאם היה שותה מבעו"י וקדש היום אין מברך הגפן. ז. סופה דקידוש אמאי הותמת בברוך והא כברכה קצרה היא, ות"י דטופס ברכות כך הוא, ומטבע קצר פותח ואין חותם, ומטבע ארוך פותח וחותם. * כל הברכות סמוך לחתימה אומר מעין החתימה, ואין אומר סמוך לחתימה פסוק, ואילו שאומרים צדלי ורני בברכת הפטרה סמוך לחתימה ליכא למיחש דכך היתה התקנה. * מזכירין יצ"מ בלילות דכל ימי חיך לרבות הלילות, אך לחכמים אתי לימות המשיח. * אף שגדולה מקצרת ימים, ר"א האריך ימים דקאמר הרי אני כבן שבעים שנה. * אמירת ויאמר בלילה: א. בבבל ס"ל דלא יתחיל ויאמר ואם התחיל גומר, וקשיא להו דהא ויאמר אינו נוהג אלא ביום, דמשמע דאף אין מתחיל [ור' בא ראה שהתחילו וגמרו וכבר דמתחיל לתחילה, ולא שמע ליה דלכתחילה לא יתחיל]. ב. בא"י סברי דמתחיל ואין גומר, וקשיא להו מתני' דמזכירין יצ"מ בלילות, ולר' בא היינו שאומרים מודים אנחנו לך, ובעי' אך ר' זעירא נהג, ומסתברא כבבל דהא הוא תמיד מחמיר, והם נמי מחמירין. * ברכת אמת ויצ"מ: צריך להזכיר בה יצ"מ, ומלכות [ה' ימלך וכו']. וקריעת ים סוף, ומכת בכורות, ולריב"ל צריך להזכיר את כולו, ולומר צור ישראל וגאולו. * מתי מחזירין: א. לא הזכיר תורה בברכת הארץ דכתיב בעבור ישמרו חוקיו. ב. לא הזכיר ברית בארץ. ג. לא הזכיר מלכות דוד בבונה ירושלים. ד. לר' אילא אם אמר מנחה ירושלים יצא. * הקורא לאברהם אברם עובר בעשה- והי' שמך אברהם, וללוי אף בלאו- ולא יקרא עוד את שמך אברם, והקושיות: א. כנה"ג קראהו אברהם אתה הוא ר' אבדך וכו', ומשני שכוונתם שבעוד שהוא אברם כון. ב. אמאי הקורא לשרי' ריה לא יעבור, ומשני שרק אברהם נצטווה ע"כ. ג. הקורא לישראל יעקב, ומשני דהראשון לא נעקר רק נתוסף עליו. * יצחק לא נשתנה שמו דמתחלה קראו ה'. * ד' נקראו עד שלא נולדו: יצחק, ישמעאל, יאשיהו, שלמה, ורק בצדיקים נאמר כן, אך ברשעים וזו רשעים מרחם ולא קודם שילדו. * לבן זומא עתידין ישראל שלא להזכיר יצ"מ לעתיד לבא, ואמרו לו שלא תיעקר יצ"מ אלא מלכויות עיקר ומצרים טפל, וכמו שישראל עיקר ויעקב טפל.

דף יב-יג ע"א ז

הי' קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא, ובעי' למידק שברכות אין מעכבות, ודחי' דמי יומר שלא מברך קודם לכן [וכמו לענין מפסיקין לק"ש שלא שנינו ברכות ואף ברכות ככלל], ור' יסא מוכיח נמי שאין ברכות מעכבות, דאי מיירי שבירך א"כ מהו דקאמר אם כיון לבו, הלא כיון שבירך ודאי שמכון לשם מצוה. * הדעות לענין כוונה בק"ש: א. יש לכונן לבו בכל ק"ש. ב. כיון לבו בפרק ראשון אף שלא כיון בפרק שני יצא, דכל מה שכתוב בזה כתוב בזה, ובכ"ז צריך לקרוא שניהם הראשון נא' ליחיד והשני לציבור, הראשון לתלמוד והשני למעשה. ג. לבר קפרא אי"צ כוונה אלא בני פסוקים ראשונים בלבד, וכן שנינו שעד ושנתם יש לכונן ומכאן ואילך לשינוי. ד. בעי' לדייק שרבי ס"ל דסגי לכונן בפס' ראשון ויוצא יד"ח [שהרי הי' מתחיל השיעור קודם זמן ק"ש ושבועת ק"ש הי' קורא פס' ראשון, וכן הי' מזכיר בשמועותיו יצ"מ]. אך אדא שנה שיש לכונן בני' פסוקין. * צריך לקבל עליו עול מלכות שמים בעמידה שאם הי' מהלך צריך לעמוד. * צריך להאריך בד' דאחד דמאריכין לו ימיו ושנותיו בטובה, ולא יאריך יותר מידי, אלא כדי שימליכיהו בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם. * דיני שהי' בק"ש ובשאר מצוות: א. אם שהה כדי לקרות כולה לא יצא יד"ח, וחוזר לראש, והי' הדין בהלל, קריאת המגילה, ובתקיעות שופר, אך יש הסוברים שבתקיעות שופר אף שמעין בתשע שעות יצא, והוא ששמעו על הסדר [ובעי' אי תקיעה אחת מצויצא ידי שתיים, כשזו צריך פשוט ראשונה, והשני פשוטה אחרונה]. ב. בעי' אי צריך לשהות כדי ק"ש וברכותיה או היא בלא ברכותיה, וכן בעי' אם הפסיק בברכות ושהה בהן האם צריך שישא כדי לגמור ק"ש וברכותיה, או ברכותיה ולא היא. ג. הפסיק שליש וחזר והפסיק שליש אם מצטרף לשיעור שהי'. ד. בעי' אם בקורא משערין או בכל אדם משערין, ואמרין דמסתברא שבקורא משערין. ה. העובר במבואות המטונפות והפסיק כדי לקרוא את כולה לא יצא יד"ח. ו. רשב"א הי' מתנגם באמצע ק"ש ומפסיק, וא"ל ר"א שיוצא בזה יד"ח, ובעי' אם היקל לו מוחמת שהי' חולה, או שהי' ראב"ש מדקדק במצוות ואין שוהא כדי לגמור כולה, ופשיט דלר"ל לא יצא ולר"א יצא אף אם שהה כדי לגמור כולה, והנ"מ בק"ש ששעושה פריקים פריקים, אך בהלל ובקריאת המגילה שהכל ענין אחד אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש. * אדם צריך לשאול בשלום רבו, והראיות: א. מה דתתירו לשאול מפני הכבוד בק"ש. ב. אם קרע על מת וחזרה בו נשמה ושוב מת שאם קרע תוכ"ד אי"צ שוב לקרוע, וכמה תוכ"ד: א. לריב"ל כדי שאילת בן אדם לחבירו. ב. לר' יוחנן כדי שאילת שלום בין תלמיד לרב ויאמר לו שלום עליך רבי ומכאן שעל תלמיד לשאול בשלום רבו. * כעסו של ר' יוחנן: ר"א לא שאל בשלום ונחבא, וא"ל ר' יעקב בר אבדי שבך נהגין אצלם שהקטן אינו שואל בשלום הגדול ומקיימים ראוני נערים ונחבאו, וא"ל עוד שבכך שלא עבר לפניך מראה שביש הוא [כמו מי שאינו עובר לפני הצלם שמראה שביש ממנו], ועוד כעס ר"י על שלא אמר ר"א שמועה מפיו, וא"ל שלא יכעס שר"א דורש וידעין הכל שהוא משמך [כמו יושע שדרש והכל יודעין ששמי משה אמת]. * דוד ביקש אגורה באהלך עולמים ע"י שאימרו הלכה בשמנו, ושפתיו רשעו בקבר [ונתה בחדין דשתי קונדיטון, או כתמרא עתיק]. * דוד שמה שאמרו ליצני הדור אימתי יבנה ביהמ"ק אף שע"י יתקצרו ימיו, אך הקב"ה השיבו שימים ארוכים מונה לו החביב לו צדקה ומשפט שעושה יותר מן הקרבן.

ר"ט הטה בדרך והסתכן מפני הליסטים, ואמרו לו שכדי הי' לחוב בעצמו על שעבר על דברי ב"ה. * נח' אי הכיבין ד"ס יותר מדברי תורה: א. להכרייה בשם ר' יוחנן דומים ד"ס לד"ס והבינים כד"ש שנה' והכך כיון הטוב. ב. לר"ש בר ויה בשם ר' יוחנן הכיבים יותר מד"ת, והראיה: א. מעובדא דר"ט הנ"ל שאילו לא הי' קורא הי' עובר בעשה, ועכשיו שעבר על דברי ב"ה נתחייב מיתה [ותני' ר' ישמעאל שד"ת יש בהן קולין וחמורין, אך ד"ס כולן חמורין]. ב. האומר אין תפילין מדה"ת פטור, חמש טוטפות להוסיף על ד"ס חייב. * המורים דברי וקנים מדברי נביאים, דד"ס יש להטיף לבנ"י אף שאין רוצים לשמוע דברי נביאות, ועוד אמרין שנביאים אם אין מביאין אות או סימן אין מאמינים להם, אך בד"ס נאמר ע"פ התורה אשר יורוך ולא הצריך אות או מופת. * העובר על דברי ב"ה חייב מיתה מיירי אחר שיצתה ב"ק ביבנה שהלכה כמותם, אך קודם לכן יכול לנהוג כקולי וחומרי לפניו או דנין [ובלבד דלא יתפוס את שני הקולות, או שני החמורות]. * בשחר מברך שתיים לפניה ואחת להחיה וכעבר שתיים לפניה ושתיים לאחריה, והטעם שהוסיף ברכה נוספת בלילה: א. שהיה הגיית היום והלילה שוין [ולכן בלילה שלא אומרים פרשת יציאת הסיפור עוד ברכה]. ב. שבע ביום הללתיך, וכל המקיים שבע ביום הללתיך כאילו קיים והגית בו יומם ולילה. * מפני מה קורין שמע ופ' והיה אם שמוע בכל יום: א. שכתוב בהן שכיבה וקומה. ב. ה' הדברות כלולין בהן [א. שמע ישראל- אנוכי ה'. ב. ה' אחד- לא יהי לך אל אחרים. ג. ואהבת את ה'- לא תשא שם ה' לשוא. ד. למען תברך- זכור את יום השבת ששקולה ככל המצוות. ה. למען ירבו- כבוד את אביך. ו. ואבדתם מהרה- לא תרצח. ז. לא תתור- לא תנאף. ח. שהעין הלבד שני סרסורים. ח. ואספת הנגף- לא תנגבו. ט. אני ה' אלוקיכם אמת לא תענה. י. וכתבתם על מצוות ביתך ולא בית חבירך- לא תחמוד]. * בעי' להזכיר שאין ברכות ק"ש מעכבות, מנך שברכו ברכת אהבה רבה [ולא ברכו יוצר המאורות דעדיין לא יצאו המאורות]. ואח"כ קראו עשרת הדברות, שמע, והיה אם שמוע, ומנך שקראו י' הדברות בין ברכת אהבה רבה לק"ש ולא השו' להפסק ש"מ שאין מעכבות, ודחי' די' הדברות הן הן גופה של שמע. * אין קורין י' הדברות מפני טענת המינים שלא יאמרו אלו לבדם ניתנו מסיני. * בדין שיקראו פרשת בלק ובלעם, והטעם: א. כתיב בה שכיבה וקומה [כרע שכב וכו']. ב. כתיב בה יצ"מ ומלכות. ג. כתובה בתורה נביאים וכתובים. * בשבת מוסיף ברכה אחת למשמר היוצא: השוכן בבית הזה הוא יטע ביניכם אהבה ואהבה שלום ורעות. * השכים לשנות קודם ק"ש צריך לברך ברכות התורה, ולאחר ק"ש אי"צ לברך שכבר נפטר באהבה רבה, והוא ששנה על אתר דאל"כ הי' הפסק. * על מה מברכין ברכות התורה: א. לר' חונא על מדרש, ולא על הלכות פסוקות. ב. לר' סימון בשם ריב"ל בין מדרש ובין הלכות מברכין, וכן הי' נוהג ר' חייא בר אשי קמיה רב.

דף י ז

הקורא ק"ש עם אנשי מעמד לא יצא יד"ח מפני שמאחרין וקורין אותה אחר ג' שעות. * בימי ר' יוחנן היו מאחרין בימי התענית וקורין ק"ש אחר זמנה [לעמוד בתפילה מתוך ד"ת] ולא מוחה בהם מפני שקראו אותה בכיתם בומנה, אך רב אחא רצה למחות מפני ההדיוטות. * הברכות שמאריכין בהם: ברכות ר"ה, יוהכ"פ, ותעני' צ. והברכות שמקצרין בהם: מצוות, פירות, ברכת הזיומן, ברכה אחרונה שבברכהמ"ו [ואין לדייק שבשאר ברכות מאריך ה"י מנונה ולא תני לה אהי ברכות אלא איכא יודע ברכות שמקצר]. ומברכותיו של אדם ניכר אם בור הוא. * צריך להאריך בגואל ישראל בתענית, ואין לדייק שבשש ברכות שמוסיף אינו מאריך, אלא אתי לאשמעינן שלא תימא הואיל וגואל ישראל הוא מעין שמו"ע לא יאריך בה, קמ"ל. * הברכות ששוהין בהם: באבות תחילה וסוף, וכמודים תחילה וסוף, והשוהה על כל ברכה מלמדין אותו שלא ישחה. * השוחה בברכות: א. כה"ג שוחה בסוף כל ברכה. ב. מלך שוחה בראש וסוף כל ברכה, ולר' סימון בשם ריב"ל משהוא כורע אינו נוקף עד שמשלם תפילתו, דכתיב ויהי ככלות וכו' מברוע על ברכיו. * איזוהי כריעה ואיזוהי בריכה, ואמרין שברכייה קשה לעשותה, עד שר' חייא רבי הראה בריכה לפני רבי ונפסח ונתפרא, ואילו לוי בני סיס' הראה כריעה לפני רבי ונפסח ולא נתפרא. * כתיב אצל שלמה וכתפו פרוסות לשמים [וביאורו: א. לר' אייבו כחולה שמשותק ואין יכול לזוז ממקומו. ב. לר"א בר אבינא ככפים הללו שלא חטפו מביה"ק כלום]. * הכל שוחים עם ש"צ בהודאה בתחילת הברכה בלבד, ור' זעירא הי' עומד ליד הש"ץ כדי שישמע ויכרע אף בסוף ברכה. * ר' יסא כשעלה לא"י ראה שהציבור שוחין עם הש"צ והיו אומרים תפילת מודים דרבנן, ומייתי הגמ' שכל אמורא אמר בנוסה אחר, ויש רבנן שהיו אומרים הכל, וי"א שלא יאמר כולו אלא או זה או זה. * דיני הכריעות: לא ישוח יותר מידי [ואחד שהה יותר מידי לפני רבי והעבירו, וכן עשה ר' יוחנן, וי"א שר' יוחנן רק גער ולא העביר], ולא יכרע כאותו צב שגופו למטה וראשו למעלה. וכשאומר ברוך אתה ה' שוחה וכשאומר ה' זוקף דכתיב ה' זוקף כפופים, ועוד כתיב מפני שמי נידחת ולא כתיב בשמי.

דף יא ז

כל הברכות פותחות בברוך חוץ מברכה הסמוכה להברתה כגון ברכות ק"ש וברכות שמו"ע, והקושיות: א. ברכת גאל ישראל שסמוכה להלל ופותחת בברוך, ומשני הלל אם שמע בביהכנ"ס יצא. ב. ברכת הללך שבסופה שאין פותחת בברוך אף שאינה סמוכה דהא מפסיקין בסעודה, ומשני דבאמת סמוכה דהיו מברכין אף אחר הסעודה [עפ"י הגר"ח]. ג. ברכת הבדלה שפותחת בברוך אף שסמוכה, ומשני דרבי מפוזר- וחוזר וכוללן על הכוס להוציא ב"ב, ור"ה מנסך. ד. ברכת הזן פותחת בברוך אף שסמוכה לברכת הזיומן, והתי' שאין זימון אלא בג'. ה. קשיא מברכת הארץ דאמאי אינה